

UNIVERSITATEA
LUCIAN BLAGA
— DIN SIBIU —

Facultatea de Științe Socio-Umane

Departamentul de Istorie, Patrimoniu și Teologie Protestantă

Sesiunea științifică

SUB SEMNUL LUI CLIO

EDIȚIA A XX-A

17 mai 2024

SIBIU

sociumane.ulbsibiu.ro/dep.iptp

<https://www.facebook.com/istorie.patrimoniu.sibiu>

Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu
Facultatea de Științe Socio-Umane
Departamentul de Istorie, Patrimoniu și Teologie Protestantă
Centrul de Cercetare a Patrimoniului și Istoriei Socio-Culturale

SESIUNEA ANUALĂ DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE A DEPARTAMENTULUI DE
ISTORIE, PATRIMONIU ȘI TEOLOGIE PROTESTANTĂ,

SUB SEMNUL LUI CLIO

ediția a XX-a

Vineri – 17 mai 2024

Comitetul de organizare:

Conf. univ. dr. Valeria SOROȘTINEANU (valeria.sorostineanu@ulbsibiu.ro)

Lect. univ. dr. Simona Maria HERLEA (simona.herlea@ulbsibiu.ro)

Lect. univ. dr. Anamaria TUDORIE (anamaria.tudorie@ulbsibiu.ro)

Comitetul științific:

Prof. univ. dr. Sorin RADU (sorin.radu@ulbsibiu.ro)

Prof. univ. dr. Ioan Marian ȚIPLIC (ioan-marian.tiplic@ulbsibiu.ro)

Conf. univ. dr. Valeria SOROȘTINEANU (valeria.sorostineanu@ulbsibiu.ro)

Lect. univ. dr. Simona Maria HERLEA (simona.herlea@ulbsibiu.ro)

Lect. univ. dr. Anamaria TUDORIE (anamaria.tudorie@ulbsibiu.ro)

Lect. univ. dr. Radu RACOVÎȚAN (radu.racovitan@ulbsibiu.ro)

PROGRAM

ORELE 9:30 – 10:00

Sala 35

Cuvânt de deschidere: Lect.univ.dr. Anamaria Tudorie - directorul departamentului

Lansarea volumelor:

- ***Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica XX/2023***, prezintă: Lect. univ. dr. Anamaria Tudorie
- ***Acta Terrae Septemcastrensis, XXII/2023***, prezintă: Prof. univ. dr. Ioan Marian Țiplic
- ***Revista de antropologie culturală, nr. 6/2023***, prezintă: Lect. univ. dr. Maria Șpan
- **Sorin Radu, Oliver Jens Schmitt (coord.), *România interbelică. Modernizare politico-instituțională și discurs național, Polirom, 2023***, prezintă: Prof. univ. dr. Sorin Radu
- **Mathias Beer, Sorin Radu (coord.), *Migration und kulturelles Erbe. Das Beispiel der deutschen Minderheiten in und aus Rumänien, Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co, 2023***, prezintă: Ramona Besoiu

ORELE 10:30 – 16:00

DEFĂȘURAREA LUCRĂRILOR PE SECȚIUNI

ORELE 10:30 – 15:00

SECȚIUNEA DE ISTORIE ANTICĂ, MEDIEVALĂ ȘI PATRIMONIU CULTURAL

Sala 5

Moderatori:

George TOMEGEA

Silviu Istrate PURECE

Marius-Mihai CIUTĂ (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), **Anamaria TUDORIE** (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), *Noi date privind orizontul cultural al policromiei (Chalcoliticul anatolo-balcanic) în Transilvania*

Gheorghe Vasile NATEA (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Fibule descoperite în cetatea dacică de la Tilișca, jud. Sibiu, în urma noilor cercetări arheologice*

Raluca-Maria TEODORESCU (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), **Vasile PALAGHIE** (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), **Florentin PERIANU** (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Descoperiri arheologice datând din epoca romană de la Cisnădie, jud. Sibiu. Campaniile anului 2023*

Ecaterina NATEA (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Monede romane de aur din Expoziția permanentă a Muzeului Național Brukenthal*

Silviu-Istrate PURECE (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), *Regăsirea sitului de proveniență pentru obiectele "descoperite" de către "arheologii amatori"*. *Cazul Ocnele Mari*
Fabian ISTVAN (Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie, Târgu-Mureș), *Colecția arheologică a contelui Teleki Domokos din Gornești*

Maria CRÂNGACI-ȚIPLIC (Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu), *Iazurile din jurul Sibiului în Evul Mediu- cronologie, funcționalitate și perspective de cercetare*

Ioan-Marian ȚIPLIC (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), **Adrian-Nicolae ȘOVREA** (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), **Radu FLORESCU** (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), **Larisa CONSTANTINESCU** (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), *Cercetări arheologice preventive în situl de la Șura Mare-strada Atelierului (2022-2024)*

Pauză de cafea: 12:45-13:00

Ioan-Marian ȚIPLIC (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), **George TOMEGEA** (Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu), **Maria CRÂNGACI-ȚIPLIC** (Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu), **Adrian-Nicolae ȘOVREA** (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), *Șantierul arheologic-școală. Biserica Ungurească. Campania 2023*

George TOMEGEA (Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu), *Cercetările arheologice din Sibiu, strada Rusciorului, nr.2 din anul 2023*

Amalia TRIF (Direcția Județeană pentru Cultură Satu-Mare), *Patrimoniul imobil al comunei Hodod, jud. Satu-Mare*

Cosmin IGNAT (Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu), *Arhitectura ecleziastică și laică din localitatea Marpod, jud. Sibiu*

Adrian STOIA (Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu), *col. (r) Petru SCÂNTEI, Mărturii ale conștiinței creștin-ortodoxe a ciobanilor mărgineni. Schitul și turnul de la Fântâna Foltii, construit deasupra Săliștei Sibiului. Premise pentru o viitoare cercetare arheologică*

Beatrice BUDEA (cercetător independent), *O problemă controversată: icoanele pe sticlă foste "de Ierenueni"*

ORELE 10:30 – 15:00

SECȚIUNEA DE ISTORIE MODERNĂ, CONTEMPORANĂ ȘI PATRIMONIUL CULTURAL

Sala 35

Moderatori:

Dan Dumitru IACOB

Radu RACOVIȚAN

Dan Dumitru IACOB (Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu), *Reprezentări cartografice ale unor orașe și sate din Moldova într-un plan militar austriac din 1788*

KALMAN Attila (Universitatea *Sapientia*, Târgu-Mureș), *Contele Bethlen Miklos (1831-1899) și ideile sale despre reorganizarea Imperiului Habsburgic (1861-1865)*

Valeria SOROȘTINEANU (Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu), *Despre Avram Iancu (1824-1872) în paginile publicației "Cultul Eroilor Noștri"*

Raluca-Nicoleta PLIAN (Universitatea *Alexandru Ioan Cuza* din Iași), *Prezența familiei imperiale ruse la Iași în anul 1877*

Alexandru NICOLAESCU (Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu), *Tematica editorială a gazetei populare "Opinca" (1885)*

Radu RACOVITAN (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *R.W.Setton-Watson și relațiile sale cu cehii și slovacii înainte de Primul Război Mondial (1904-1914)*

Bianca STROIA (Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu), *Notițul de război al unui soldat român din Mărginime*

Victor-Daniel CREȚU (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Convergențe și interese economice româno-italiene la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*

Pauză de cafea: 12:45-13:00

Daniela STANCIU-PĂSCĂRIȚA (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Sociabilitatea politică a sașilor transilvăneni în România Mare*

Vasile CIOBANU (Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu), *Aniversarea unui sfert de veac de la Marea Unire reflectată în presa sibiană*

Ana-Maria UNGUREANU-ILINCA (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Lupta pentru putere în cadrul Partidului Național-Țărănesc la nivelul județului Sibiu în anul 1935*

Alexandru IONIȚĂ (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Fabrica Hess-Balanța, noi date despre istoria și patrimoniul industrial*

Andreea CORCA (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Industria sibiene și supravegherea politică în timpul regimului comunist*

Mihaela GRANCEA (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Reprezentări ale Occidentului în filmul artistic din național-comunism*

Ionuț-Alexandru BANU (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, Muzeul Municipiului București), *Fondul iconografic din patrimoniul Muzeului de Artă Populară "Dr. Nicolae Minovici"*

ORELE 10:30 – 16:00

**DESFĂȘURAREA LUCRĂRILOR PE SECȚIUNI
SECȚIUNEA DE CONSERVARE ȘI RESTAURARE**

Sala 34

Moderatori:

Radu SCHULLER

Simona Maria HERLEA

Maria-Valentina DUDU (S.C. Valart Restauro S.R.L.), *Adorarea Maicii Domnului cu Pruncul*

Dumitrița Daniela FILIP (Muzeul Național al Unirii Alba Iulia), *Problema repictărilor: abordări și provocări. Studiu de caz- icoanele rusești de serie din colecția Museikon*

Marta-Julia GUTTMANN (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Noi aspecte ale teoriei restaurării: Charta de la Londra*

Georgiana SIDORIUC PFI (Sidoriuc Georgiana-Restaurare), *Metodologia de conservare și restaurare a Crucii Chivot datată 1841*

Liliana MARCU (Institutul de Cercetări Eco Muzeale "Gavrilă Simion" Tulcea), *Aspecte ale restaurării unui ulcior descoperit la Celic-Dere, județul Tulcea*

Leonard IONESCU (Muzeul Olteniei, Craiova), *Metode de restaurare - conservare a obiectelor din fier*

Elena COJOCARU (Muzeul Național Peleş), *Ordinul Ferdinand I. Degradări și intervenții de restaurare*

Alina Maria GĂRĂU (Muzeul Olteniei, Craiova), *Restaurarea-conservarea unui evantai. Studiu de caz*

Pauză de cafea: 12:45-13:00

Polixenia-Georgeta POPESCU, Ruxandra-Ioana STROIA, Iulia-Maria PASCU (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Caracterizarea și intervențiile de restaurare a unor diplome din pergament*

Rodica Florentina OPRITĂSCU (Muzeul Olteniei, Craiova), *Restaurarea și conservarea cărții "MINEIELE" din colecția Muzeului Memorial "N. Bălcescu"*

Ruxandra-Ioana STROIA, Polixenia-Georgeta POPESCU (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Scaune cu tapițerie din piele. Investigații și restaurare*

Cristina-Camelia GHITĂSCU (Muzeul Olteniei, Craiova), *Metodologia de restaurare-conservare aplicată unui „PENTICOSTAR” tipărit la Sibiu în anul 1805*

Radu SCHULLER, Polixenia-Georgeta POPESCU, Ruxandra-Ioana STROIA (Muzeul Național Brukenthal, Sibiu), *Investigații și intervenții de restaurare asupra manuscrisului 'Commentarius in Evangelium Johannis apostoli et evangelistae'*

Irinela FIRAN (Muzeul Olteniei, Craiova), *Ie din patrimoniul Muzeului Olteniei. Conservare-Restaurare*

Victor MARIN, Timea MARIN (Atelier VELM), *Restaurarea-conservarea unei măsuțe de cusut din anul 1885 - Studiu de caz*

Krisztina MÁRTON (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Incursiune în istoria filigranelor prin tipărituri bisericesti. Relația Biserică-Societate din prisma filigranelor*

Mirel-Vasile BUCUR (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Școala de vară – factor de excelență în pregătirea studenților*

Paul-Victor LANGA (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Restaurarea chipului în operele de artă. Considerente preliminare practicii de restaurare*

Simona Maria HERLEA (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu), *Conservarea și restaurarea unei cahle de Mădăraș (datată: 1908)*

Constantin ȚANEA (Muzeul Satului Vâlcean), *Izvoade de creștături în lemn*

Lucian MARINESCU (Muzeul Satului Vâlcean), *Muzeul Satului Vâlcean-repere plastice*

REZUMATE

Descoperiri arheologice datând din epoca romană de la Cisnădie, jud. Sibiu – campaniile anului 2023

Raluca Maria Teodorescu, Vasile Palaghie, Florentin Perianu
Muzeul Național Brukenthal

În localitatea Cisnădie, literatura de specialitate presupune existența unui sit datat în perioada romană, datorită unor descoperiri întâmplătoare și izolate de materiale ceramice, dar *Repertoriul arheologic al județului Sibiu* și publicațiile ulterioare nu au confirmat până de curând această teorie. În cursul anului 2023, datorită cercetărilor arheologice de la Cisnădie, str. Șelimbăruului, au fost identificate câteva complexe arheologice datând din perioada romană. Astfel, pe terasa stângă a râului Cisnădie, la aproximativ 400 m de ieșirea din localitate, spre Șelimbăr, pe partea stângă a DJ 106D au fost conturate urmele unei locuiri datate în perioada secolelor II-III e.n, reprezentate prin mai multe complexe adâncite de formă circulară, de mici dimensiuni.

Materialele arheologice au fost preluate de Muzeul Național Brukenthal. Artefactele litice și ceramice vor fi analizate în laboratoarele de restaurare în cadrul colectivului de cercetare interdisciplinară constituit la Muzeul Național Brukenthal. Cercetările arheologice preventive care vor fi efectuate în perioada următoare pe terenurile învecinate vor duce la conturarea sitului arheologic și la obținerea de noi informații privind locuirea de perioadă romană de la Cisnădie.

Cercetările arheologice din Sibiu, strada Rusciorului nr. 2 din anul 2023

George Tomegea,
Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu

Cercetarea arheologică din anul 2020 realizată pe terenul fostei Cazangerii a beneficiat din plin de elementul surpriză atât prin descoperirea, din păcate în afara complexelor, a unor fragmente ceramice databile în secolele XIV-XV, dar mai ales prin descoperirea a 35 de morminte dintr-un cimitir de inhumație databil în prima jumătate a secolului al XVII-lea despre a cărui existență nu se știa nimic până a momentul descoperirii.

În anul 2023 s-au continuat cercetările arheologice pe terenul viran, învecinat, rămas liber după demolarea fostei fabrici. Cercetarea noastră a avut ca scop descoperirea unor noi date care să ducă la o lămurire mai clară a momentului utilizării acestui teren ca loc pentru înmormântări, însă rezultatul nu a fost unul care să ducă la clarificări pertinente, fiind descoperite doar două noi morminte datate în secolul al XVII-lea, zona fiind una profund afectată de construcția fabricii comuniste.

Iazurile din jurul Sibiului în Evul Mediu – cronologie, funcționalitate și perspective de cercetare

Maria Crîngaci-Țiplic,
Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu

Iazurile și canalele medievale din jurul Sibiului au fost un subiect destul de neglijat, studiile istoriografice concentrându-se predilect asupra evoluției parcelărilor, a etapelor de extindere a suprafeței locuite ale orașului și a elementelor de fortificație, în acest ultim context fiind interpretată și rețeaua de lacuri ca o parte componentă a amenajării militare defensive din perioada renașcentistă. Majoritatea autorilor și-au bazat ipotezele pe de o parte pe tradiția istorică moștenită de la scriitorii călători și cărturarii transilvăneni umaniști și clasiști, care conștientizau particularitatea (defensivă a) iazurilor din jurul Sibiului, iar pe de altă parte pe planurile istorice de la sfârșitul secolului al XVII-lea și din secolul al XVIII-lea create de către ingineri militari ai armatei austriece, planuri pe care sunt redată o mulțime de iazuri, grădini și canale.

Cel mai cunoscut și citat este planul din 1699 realizat de Giovanni Morando Visconti (1652–1717), însă interpretările, asociate uneori cu scrierile narative din secolele XVI și XVII, se limitează doar la simpla amintire a lor, fără a fi aprofundată istoria și originile peisajului lacustru din jurul Sibiului. Printr-o analiză a diferitelor tipuri de izvoare și materiale (surse documentare, izvoare cartografice, planuri istorice, arheologie, antroponimie, toponimie sau ihtionimie), dorim să oferim o propunere de reconstituire a cronologiei și evoluției sistemului de iazuri din jurul Sibiului, o analiză a diferitelor funcțiuni ale iazurilor și a proprietarilor de iazuri.

Colecția arheologică a contelui Teleki Domokos din Gornești

Fabian Istvan,
Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie, "G.E. Palade", Târgu-Mureș

Cunoscută ca și „perla Mureșului mijlociu”, castelul Teleki din Gornești a avut o „odisee” lungă și zbuciumată. Una din cele mai interesante aspecte ale istoriei castelului este cea legată de impresionanta colecție particulară de arheologie și istorie locală a contelui Teleki Domokos (1880 - 1955). Organizată, în aripa vestică a castelului, colecția a fost devastată aproape în întregime în toamna – iarna anului 1944: o parte din exponate a fost distrusă de Armata Roșie „eliberatoare”, parțial a fost furată de săteni. Vasele mai mici au fost sparte, exponatele mai mari aruncate în grădina castelului, doar o parte au ajuns în muzeele din Cluj-Napoca și Tg-Mureș. Piese din colecția Teleki au fost aranjate la vremea respectivă în ordine cronologică: preistorie, istorie antică, ev mediu și istorie locală.

Nu se știe exact numărul pieselor din colecție dar, după mărimea donațiilor, în special către MNIT, se pare că depășea 4000 exemplare. Piesele aveau/au mărimi diferite, de la cești preistorice la monumente funerare romane și ancadramente de porți medievale. Studiul de față dorește să facă o prezentare scurtă/sintetică a modului de organizare a colecției și a exponatelor celor mai reprezentative din care unele, din păcate, au fost pierdute pentru totdeauna.

Reprezentări cartografice ale unor orașe și sate din Moldova într-un plan militar austriac din 1788

Dan Dumitru Iacob,
Institutul de Cercetări Socio-Umane, Sibiu

Comunicarea noastră se referă la un plan inedit, în care sunt reprezentate opt tabere militare din vecinătatea unor localități din partea de nord a Moldovei, în care au campat temporar trupele habsburgice din subordinea prințului de Saxa-Coburg, care s-au deplasat de la Hotin la Roman în toamna anului 1788. Prin informațiile conținute, planul nu este important doar din perspectiva istoriei și cartografiei militare, ci și a geografiei istorice, topografiei și istoriei urbane. El cuprinde cele mai vechi reprezentări cartografice ale orașelor Botoșani, Hârlău, Târgu Frumos și Roman, precum și ale unor sate, cu împrejurimile lor, motiv pentru care ne-am propus să-i evidențiem potențialul științific.

Contele Bethlen Miklós (1831 – 1899) și ideile sale despre reorganizarea Imperiului Habsburgic (1861-1865)

Kalman Attila,
Universitatea Sapienza, Târgu-Mureș

Contele Bethlen Miklós și-a prezentat ideile în legătură cu reorganizarea Imperiului pe fundalul luptelor politice generate de Diploma din octombrie 1860 și Patenta din Februarie 1861 într-o serie de articole apărute în revista *Sürgöny* din Pesta începând cu 1862 și până în 1864, dar și în ziarul de limba română *Concordia*, cât și în manifestele, *A magyar kérdés európai szemponból*, *A birodalom súlypontja Budán*, *Ein wort an Deák* publicate între 1863 - 1865.

Bethlen a fost reprezentantul unui grup restrâns de politicieni maghiari, grup care ar fi dorit ca Imperiul Habsburgic să fie restructurat respectând unitatea Imperiului. El a respins soluția dualistă a lui Deák, dar și cea federală a lui Kossuth. Loial împăratului, în opinia lui ar urma să existe patru provincii autonome, printre care și Transilvania, unde trebuia respectată majoritatea românească. Ideile lui au fost respinse de ambele părți, fiind ținta unor articole denigratoare în diferitele organe de presă.

Tematica editorială a gazetei populare *Opinca* (1885)

Alexandru Nicolaescu,
Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu

Spre finalul secolului al XIX-lea, presa dedicată mediului rural a început să fie din ce în ce mai bine reprezentată în Transilvania. În ciuda faptului că unele gazete populare au reușit să apară pentru o lungă perioadă de timp, precum *Cărțile Săteanului Român* (1876–1886) sau *Șezătoarea* (1875–1882), altele au fost editate pentru perioade temporale scurte. În cadrul comunicării noastre ne-am aplecat asupra unei publicații din ultima categorie, încercând să prezentăm tematica prin intermediul căreia a încercat să atragă cititorii din mediul rural. Un deziderat al cercetării a fost legat de intenția de a urmări în ce măsură subiectele de interes pentru mediul rural au fost sau nu atinse, în ciuda perioadei scurt în care a fost publicată. Analiza este segmentată în două părți, o parte este dedicată problemelor tehnico-administrative ale publicației, în vreme ce partea a doua analizează subiectele tratate în articolele publicate.

Notițul de război al unui soldat român din Mărginime

Bianca Stroia,
Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu

Subiectul tratat are ca suport unul dintre caietele cu însemnări de pe front ale lui Ion Hanzu, țaran român din Gura Râului, județul Sibiu, înrolat în armata austro-ungară în timpul primei conflagrații mondiale.

Însemnările, notate îngrijit cu creion chimic într-un *notiț*, cum îl numește chiar soldatul, pornesc din localitatea natală Gura Râului în 1915 și se încheie în anul 1919. Notițul nu este neapărat ceea ce am numi un jurnal de război, pentru că rândurile nu urmăresc metodic desfășurarea operațiunilor militare, ci este o viziune particulară a tânărului țaran dislocat brutal din satul natal. Este o expresie a felului cum a știut el să fie ancorat în noua realitate și o manifestare a curiozității și inteligenței sale personale. Ion Hanzu a luptat într-un război pe care nu și l-a dorit cu siguranță dar a considerat participarea ca pe o datorie.

Aniversarea unui sfert de veac de la Marea Unire reflectată în presa sibiană

Vasile Ciobanu,
Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu

Față de alți ani în care am abordat modul în care presa săsească a reflectat aniversările Marii Uniri din perioada interbelică, de această dată nu analizăm doar presa săsească, deoarece conducerea nazistă a Grupului Etnic German (GEG) a „aliniat” și presa, din care au dispărut orice opinii proprii ale redacțiilor, silite să transmită cititorilor punctul de vedere „oficial” al Făhnerilor. Totodată a fost suspendată apariția unor periodice săsești. De altfel, sașii nu mai aveau voie să se numească altfel decât germani, pentru a se demonstra că toți germanii din lume sunt un singur popor. În acest context este de înțeles de ce în 1943, la 25 de ani de la Unire, în Sibiu mai apărea doar o singură publicație social-politică, față de 5 în 1938. În același timp, apăreau 7 publicații în limba română. Și acestea erau supuse cenzurii militare din cauza stării de război.

În acest context, Sibiul devenise, după cedarea nordului Transilvaniei, principalul centru politic și cultural din spațiul intracarpatic. Aniversarea celor 25 de ani de la Unire s-a sărbătorit în condițiile războiului, care, la sfârșitul anului 1943, înregistra un curs nefavorabil. Presa nu a reținut această atmosferă, pentru a nu slăbi încrederea societății civile în victorie. Ziarele sibiene au relatat manifestările oficiale organizate de autorități, fără a avea libertatea din alte ocazii de a exprima, de exemplu, și opinii critice.

Arhitectura ecleziastică și laică din localitatea Marpod (jud. Sibiu)

Dr. Ioan-Cosmin Ignat,
Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu

Localitatea Marpod, aflată pe bine-cunoscuta vale a Hârtibaciului este una dintre cele mai vechi așezări întemeiate de către coloniștii sași în această zonă. Tangențial, localitatea a beneficiat de o anumită atenție din partea istoricilor, însă mai sunt multe aspecte care necesită atenția noastră, de dată mai recentă. Localitatea păstrează și astăzi arhitectura tipic săsească, dar cu interferențe moderne, care afectează aspectul general al acesteia.

În secolul al XIII-lea este construită biserica care odinioară purta hramul “Sf. Maria”, fiind inițial o bazilică romanică. Din această primă construcție s-a mai păstrat un singur element romanic, care astăzi este situat în partea de sud a bisericii. Prezentarea noastră va urmări dinamica localității de-a lungul secolelor trecute.

Patrimoniul imobil al comunei Hodod din județul Satu Mare

Amalia Trif,
Direcția de Cultură a județului Satu Mare

Comuna Hodod este situată la limita județului Satu Mare cu județul Sălaj. Această comună este o bijuterie istorică datorită mărturiilor prezente.

Primul monument istoric pe care doresc să-l amintesc este Biserica Reformată. Aceasta a luat viață în secolul al XV-lea, construcția fiind în stil gotic. Din păcate, în zilele noastre, aceasta se află într-o stare precară de degradare.

Un alt monument istoric însemnat pentru localitate este conacul Wesselenyi, care a fost construit în secolul al XVIII-lea, în stil baroc. Acesta a servit ca și reședință a familiei Wesselenyi. Cel de-al treilea monument istoric este conacul Degenfeld, construit în secolul al XVIII-lea, în stil baroc. Cele două conace au aparținut familiei nobiliare.

Ultimul monument istoric a fost clasat în anul 2023. Este vorba de Mausoleul Eroilor Români căzuți în lupta de la Hodod din 1919. Acesta amintește de ultima brazdă de pământ din partea de Nord-Vest a României Mari eliberată în anul 1919.

Fondul iconografic din patrimoniul Muzeului de Artă Populară Dr. Nicolae Minovici

Ionuț Alexandru Banu,
Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu
Muzeul Municipiului București

Parte integrantă din Muzeul Municipiului București, Muzeul de Artă Populară Dr. Nicolae Minovici poate fi considerat o colecție a colecțiilor doctorului. Construit între 1905-1906, muzeul adăpostește o colecție variată, acesta fiind considerat primul muzeu privat din spațiul bucureștean de la începutul secolului trecut.

Tema propusă constituie nucleul unei teze de doctorat dedicată personalității marelui savant și colecției sale expusă într-un monument de arhitectură neoromânească supranumită

„vila cu clopoței”. Tema se justifică dintr-o dublă perspectivă: istorică - această colecție a fost foarte puțin studiată, nefiind identificate atelierelor, meșterii iconari, discursul iconografic, iar dintr-o perspectivă muzeistică urmărindu-se atât condițiile de conservare, de evidență, cât și potențialul științific al acesteia. Fondul iconografic este alcătuit din 170 de icoane, dintre care 29 de piese sunt pe sticlă, iar 19 sunt icoane cu ferecătură, aproximativ 35 de piese au fost restaurate sau sunt în curs de restaurare, restul fiind în depozit așteptându-și rândul. De asemenea, lucrarea surprinde date inedite din biografia comanditarului care vor completa imaginea sa în tabloul iconografic al marilor savanți ai secolului XX.

Adorarea Maicii Domnului cu Pruncul

Maria-Valentina Dudu,
S.C. VALART RESTAURO S.R.L.

Studiul de caz este reprezentat de un tablou cu o scenă religioasă de mari dimensiuni, pictată pe suport textil în colorii de ulei, care prezintă multiple degradări ale suportului și diverse intervenții care au denaturat imaginea originală a acestuia. Din puținele urme vizibile printre repictări și voalul de verni colorat și oxidat s-au putut distinge detalii care au confirmat o scenă cu Maica Domnului și Pruncul de sorginte occidentală. După finalizarea etapelor de conservare-restaurare a ieșit la lumină o compoziție asemănătoare cu scena Madonna of the Rosary pictată de Caravaggio în secolul XVII și expusă la Muzeul de Istoria Artei din Viena.

Problema repictărilor: abordări și provocări. Studiu de caz- icoanele rusești de serie din colecția Museikon

Dumitrița Daniela Filip,
Muzeul Național al Unirii Alba Iulia

Un număr de 24 de icoane rusești, majoritatea producție de masă, păstrate în colecția Museikon a Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia au fost restaurate recent în cadrul proiectului ERC RICONTRANS „Visual Culture, Piety and Propaganda: Transfer and Reception of Russian Religious Art in the Balkans and the Eastern Mediterranean (16th to early 20th Century)”. Dintre acestea, aproape jumătate au avut intervenții anterioare de repictare: unele de bună calitate artistică, parte din „istoria” icoanei, vizibile doar în urma unei analize detaliate a suprafeței pictate, în timp ce altele, mai recente, au fost neprofesionist făcute, alterând prezentarea estetică inițială și informația artistică. Lucrarea de față își propune să prezinte, pe de o parte, abordările diferențiate în stabilirea metodologiei de restaurare, în funcție de specificul fiecărei icoane, iar pe de altă parte provocările ridicate de aceste intervenții anterioare de repictare.

Metodologia de conservare și restaurare a Crucii Chivot datată 1841

Georgiana Sidoriuc,
PFI Sidoriuc Georgiana-Restaurare

Crucea provine din localitatea Abrud, județul Alba fiind acum în colecție privată. Crucea chivot era inițial așezată pe sfânta masă, în altar, având la bază o cutie special gândită pentru sfintele daruri. Lucrarea este posibil să îi aparțină lui Dimitrie (Mitrovici) Dumitriu din București care a colaborat cu pictorul Silaghi Sălăgeanu Simion.

Crucea este pictată față/verso și a reprezentat o provocare în ceea ce privește operațiunile de restaurare. Lipsa stratului de verni și stratul de preparație foarte subțire și instabil pe suprafața suportului, cu multe desprinderi oarbe, în acoperiș precum și lacunele semnificative au îngreunat întregul proces de conservare. Pictura crucii este realizată peste foiță de aur și argint, datată și semnată: 1841 aprilie în 25 de Dimitrie zugrav.

Aspecte ale restaurării unui ulcior descoperit la Celic-Dere, județul Tulcea.

Liliana Marcu,
Institutul de Cercetări Eco Muzeale "Gavrilă Simion" Tulcea

Prezentarea de față își propune să scoată în evidență, metodologia restaurării și consolidării unui

ulcior, datat în a doua jumătate a sec. IV-III a. Chr., bun cultural ce face parte din inventarul unui

mormânt descoperit la Celic-Dere, în campania din anul 2009(P.84, Celic-Dere, 2009,Necropolă, T42, -0,82m).

Intervențiile de restaurare și consolidare au fost realizate într-un mediu adecvat, în laboratorul de restaurare și au constat în: investigații de specialitate ce au prezentat starea de conservare și determinat diagnosticul, influențând tratamentele fizico-chimice pentru îndepărtarea depunerilor, montajul și consolidarea fragmentelor ceramice(problematică și materiale utilizate),reconstituirea formei, completarea zonelor lacunare, finisare și integrare cromatică și au avut drept scop, aducerea obiectului cât mai aproape de starea inițială, prin reconstituirea formei, prin stabilizarea și menținerea proprietăților fizico-chimice pentru o lungă perioadă de timp. Deasemenea, restaurarea acestui bun cultural, va contribui la creșterea și diversificarea patrimoniului ceramic a depozitului ceramic al Muzeului de Istorie și Arheologie, din cadrul ICEM Tulcea, dar și la valorificarea muzeală al acestuia.

Metode de restaurare - conservare a obiectelor din fier

Leonard Ionescu,
Muzeul Olteniei, Craiova

Restaurarea și conservarea fierului arheologic necesită expertiză și cunoștințe specializate pentru a asigura o intervenție corectă și eficientă, menținând autenticitatea, integritatea și valoarea istorică a obiectului. Atunci când prin procesele tehnologice de restaurare a unei piese metalice arheologice mineralizate nu se pot face intervenții și tratamente de îndepărtare a compușilor de coroziune, o abordare de consolidare și conservare este esențială pentru a asigura stabilitatea și longevitatea obiectului, menținând în același timp valoarea și autenticitatea sa istorică.

Ordinul Ferdinand I. Degradări și intervenții de restaurare

Elena Cojocaru,
Muzeul Național Peleş

Ordinul, ca simbol al meritului personal și de apartenență la o categorie distinctă și distinsă, a apărut abia în Evul Mediu, odată cu apariția Ordinilor Cavalerești în perioada Cruciadelor. În ceea ce privește România, distincțiile și medaliile au fost instituite abia în perioada modernă a istoriei, datorită contextului politic.

Ordinul Ferdinand I, al doilea ca importanță în ierarhia ordinelor după Ordinul Carol I, a fost instituit la 10 mai 1926, pentru a perpetua amintirea regelui în timpul domniei căruia s-a înfăptuit România Mare. A fost conferită exclusiv românilor care au avut o contribuție importantă la desăvârșirea Unității Naționale. Ordinul avea șase grade, cu număr limitat de membrii și a fost închis în anul 1937, considerându-se că cei care îl meritaseră îl primiseră deja. Decorațiile pentru gradele de Mare Ofițer și Mare Cruce au fost realizate de atelierul Josep Resch din București, iar colanele mici de atelierele Spike & Son din Londra.

Ordinul ce face obiectul studiului de caz, face parte din patrimoniul Muzeului Național Peleş și este compus din colan, placă și însemn. Colanul, realizat din argint aurit, este compus din douăsprezece grupe a câte două cununi de lauri, alternând cu douăsprezece cruci - șase cu email verde și șase cu email albastru, unite prin trei rânduri de lanțuri. Însemnul este în formă de cruce traforată cu cifrul Regelui Ferdinand, cu email verde, surmontat de coroană, iar placa, în formă de cruce traforată cu cifrul Regelui Ferdinand I, cu email verde montată pe o placă rombică cu raze, pe revers agrafă de prindere și marca de atelier Joseph Resch fils Bucharest. Datorită condițiilor de păstrare, uzurii funcționale, intervențiilor anterioare și accidentelor de epocă, piesa prezintă degradări atât la nivelul metalului, cât și la decorația cu email. Astfel, pe elementele metalice, datorită peliculizării cu material gras (posibil ulei silionic) care și-a pierdut vâscozitatea în timp înglobând particulele în suspensie din aer, s-a format o crustă aderentă conferind piesei un aspect îmbâcsit, diminuând vizibilitatea elementelor decorative în relief. În anumite zone avem produși de coroziune specifici argintului, anouri de la elementele de legătură lipsă. Emailul prezintă depuneri de praf și murdărie precum și zone în care acesta este desprins de pe suport.

Intervențiile de restaurare au constat în îndepărtarea depunerilor, completarea elementelor de legătură, completarea zonelor în care emailul s-a pierdut, precum și peliculizarea de protecție.

Restaurarea-conservarea unui evantai. Studiu de caz.

Alina Maria Gărau,
Muzeul Olteniei, Craiova

Între cele 1300 de obiecte care formează colecția „Maria Tănase” aparținând Muzeului Olteniei, se regăsește și un evantai din pene de struț prinse pe lamele de baga, care vorbește de la sine despre gusturile, preocupările umane și eleganța mării artiste. Important ca material documentar, evantaiul a fost achiziționat într-o stare de conservare precară, cu numeroase deteriorări și degradări fizico-mecanice, fizico-chimice și biologice. Metodologia de restaurare a ținut cont de materialele conținute, modificarea proprietăților acestora în timp, condiția de păstrare în totalitate a componentelor originale. Au fost aplicate tratamente de dezinfecție, curățire, reconstituire, consolidare și s-au propus și modalități de etalare și depozitare.

Caracterizarea și intervențiile de restaurare a unor diplome din pergament.

Polixenia-Georgeta Popescu, Ruxandra-Ioana Stroia, Iulia-Maria Pascu
Muzeul Național Brukenthal, Sibiu

În lucrare sunt prezentate nouă diplome pe pergament din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, care fac parte dintr-o impresionantă colecție a Muzeului de Istorie Naturală din Sibiu. Diplomele prezentau degradări datorate atât condițiilor de depozitare cât și îmbătrânirii naturale a materialelor constituente.

Ca studiu de caz sunt prezentate intervențiile de conservare activă și investigațiile fizico-chimice preliminare acestor intervenții, efectuate asupra Diplomei de farmacist, cu nr inv. F 3405, Diplomă Magister provenită de la Universitatea din Viena, datată 1827.

Restaurarea și conservarea cărții "MINEIELE" din colecția Muzeului Memorial "N. Bălcescu"

Rodica Florentina Opreșcu,
Muzeul Olteniei, Craiova

Studiul prezintă conservarea și restaurarea unei cărți "Mineiele", din colecția Muzeului Memorial "Nicolae Bălcescu". În lucrare sunt consemnate starea de conservare a cărții, rezultatele investigațiilor de laborator și intervențiile de restaurare efectuate. Din punct de vedere al stării de conservare volumul a suferit intervenții anterioare de restaurare necorespunzătoare și prezenta degradări multiple atât la corpul cât și la legătura cărții. Operațiunile de restaurare au fost efectuate pentru a stopa degradările evolutive dar și pentru a-i reda funcționalitatea în vederea expunerii.

Scaune cu tapițerie din piele. Investigații și restaurare.

Ruxandra-Ioana Stroia, Polixenia-Georgeta Popescu,
Muzeul Național Brukenthal, Sibiu

În lucrare sunt prezentate degradările întâlnite și etapele intervențiilor de restaurare (materialele și tehnica folosită) efectuate pentru atenuarea și/sau îndepărtarea degradărilor în scopul conservării suportului din piele, pentru scaune cu tapițeria din piele. Sunt exemplificate degradări ale pielii determinate de: natura materialelor (tipul de piele) și îmbătrânirea naturală a acestora, tehnica de execuție, interacțiunea cu mediul dar și de intervenții neadecvate, insistându-se pe corelația dintre tipul de degradare și intervenția adecvată de restaurare.

Metodologia de restaurare-conservare aplicată unui „PENTICOSTAR” tipărit la Sibiu în anul 1805

Cristina-Camelia Ghițescu,
Muzeul Olteniei, Craiova

Scopul acestei comunicări este de a explica ce semnifică numele de „Penticostar”, atribuit unei cărți liturgice tipărită la Sibiu în anul 1805. De asemenea sunt prezentate elementele

constitutive ale cărții, formele de deteriorare ale acestora precum și metodologia de restaurare-conservare aplicată, atât asupra corpului cărții, adică a materialului de bază hârtia, cât și a legăturii. În ultima parte a comunicării sunt prezentate succint câteva recomandări privind păstrarea și etalarea „Penticostarului” restaurat. Adevăratele provocări în cazul acestei cărți, au fost reprezentate de gravele probleme prezente atât la corpul cât și la legătura cărții, probleme datorate mai ales intervențiilor empirice dar și a trecerii timpului. Prin tratamentele de restaurare-conservare aplicate acestui „Penticostar”, s-a reușit refacerea elementelor necesare pentru o viață mai lungă și astfel, acesta a putut fi redat circuitului documentar și expozițional.

Investigații și intervenții de restaurare asupra manuscrisului ‘Commentarius in Evangelium Johannis apostoli et evangelistae’.

Radu Schuller, Polixenia-Georgeta Popescu, Ruxandra-Ioana Stroia
Muzeul Național Brukenthal, Sibiu

Manuscrisul, ‘Commentarius in Evangelium Johannis apostoli et evangelistae’, autor Rupertus Tuitiensi , 2 copii necunoscuți, sec.15 , face parte din colecția de manuscrise medievale ale Muzeul National Brukenthal- Biblioteca Brukenthal .

În articol este prezentată descrierea cărții manuscris, starea de conservare, detaliile de realizare și studiul prin microscopie optică a suporturilor din hârtie, pergament și piele. Sunt descrise intervențiile efectuate pentru conservarea și restaurarea manuscrisului.

Ie din patrimoniul Muzeului Olteniei. Conservare-Restaurare

Irinela Firan,
Muzeul Olteniei Craiova

Îa face parte din portul popular femeiesc. Piesa ce face obiectul acestei prezentări este o ie și aparține Secției de Etnografie a Muzeului Olteniei. A intrat în Laboratorul de restaurare - conservare într-o avansată stare de degradare, în imposibilitate de expunere și în pericol de degradare continuă. Această stare de conservare precară este dată de folosința îndelungată, neglijență, intervenții neadecvate cu intenții reparatorii cât și de condițiile de păstrare inadecvate. Procesele fizico-chimice și fizico-mecanice care au acționat asupra piesei au dus la decolorarea firelor din ornamente, depunerea compușilor de coroziune pe suprafața firelor metalice, deshidratarea și fragilizarea materialelor componente, pete de rugină și de natură necunoscută în țesătura de bază. A fost necesară aplicarea unui ansamblu de metode și tehnici specifice de conservare și restaurare pentru aducerea piesei în circuitul expozițional. Restaurarea acestei ii a fost o adevărată provocare, având în vedere complexitatea problemelor abordate, tehnica de execuție a acesteia cât și vechimea depunerilor în textura fibrei.

Restaurarea-conservarea unei măsuțe de cusut din anul 1885 - Studiu de caz

Victor Marin, Timea Marin
(Atelier VELM)

În acest proiect prezentăm restaurarea unei măsuțe de cusut datată în anul 1885, care s-a desfășurat în micul nostru atelier de restaurare/recondiționare din Săcele BV.

Măsuța are două sertare, și este pictată cu motive florale.

Procesul de restaurare a fost unul complex, fiind vorba de un obiect întâlnit mai rar.

Incursiune în istoria filigranelor prin tipărituri bisericesti. Relația Biserică-Societate din prisma filigranelor

Krisztina Márton,
Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu

Biserică și Societate. Două concepte pe care deseori dorim să le separăm ermetic, dar acest lucru este posibil doar pe un plan semantic sau filosofic și nu doar pentru componența umană comună, ci și datorită acelor influențe formatoare pe le-au exercitat reciproc dintotdeauna. În studiul de față dorim să aducem exemple pentru aceste interacțiuni din prisma filigranelor, care sunt și ele atestări ale activității nobiliare, princiare sau bisericesti de donații de hârtie sau fondări de mori de hârtie, care de multe ori coexistau cu tipografiile – aceste ateliere fiind contribuții definitorii la formarea și răspândirea culturii. Atât laice, cât și religioase.

Școala de vară – factor de excelență în pregătirea studenților

Mirel -Vasile Bucur,
Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu

Prezentarea aduce în fața auditoriului conceptul Școlii de vară pe care o organizăm la Centrul de Patrimoniu Cultural „Radu Brâncoveanu”. Proiectul se adresează cu precădere studenților de la Specializarea Conservare și Restaurare și se află anul acesta la a treia ediție. În urma experiențelor multiple acumulate la participările la workshop-uri de restaurare, s-a conturat ideea de a avea o varianta similară sub egida ULB Sibiu. În 2022 ideea se concretizează și - în colaborare cu Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus - se desfășoară prima școală de vară RESTAURAREA LEMNULUI POLICROM. Mobilier pictat. În anul următor, Școala de vară a avut ca tematică RESTAURAREA ICOANELOR PE STICLĂ ȘI A ICOANELOR PE LEMN. În acest an o să ne îndreptăm atenția asupra intervențiilor de restaurare ale unor elemente de iconostas.

Restaurarea chipului în operele de artă. Considerente preliminare practicii de restaurare.

Paul-Victor Langa,
Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu

De-a lungul secolelor, arta vizuală și societatea a cunoscut o continuă transformare a chipurilor umane. Chiar dacă imaginea este una dintre cele mai accesibile modalități de transmitere a unei informații, aceasta are o încărcătură substanțială de idei sau conotații. Astfel, imaginea artistică

și mai cu seamă chipurile personajelor suferă o evoluție ideologică și estetică. În decursul diferitelor perioade istorice oamenii își vor lăsa amprenta asupra acestor chipuri sub numeroase forme care au la bază diverse considerente.

Alături de istorici, specialiștii în domeniul conservării și restaurării cercetează aceste mărturii și asigură o bună percepție a originalității și veridicității lor.

Comunicarea de față își propune o abordare a unor studii de caz în care chipul personajelor a fost afectat și limitele care definesc intervenția de restaurare asupra acestuia.

Conservarea și restaurarea unei cahle de Mădăraș (datată: 1908)

Simona Maria Herlea,
Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu

Comunicarea prezintă operațiile de conservare-restaurare a unei cahle ce a fost folosită în fațada unei sobe. Această cahă datează de la începutul secolului al XX-lea, având anul 1908 inscripționat în relief pe suprafața exterioară. A fost produsă la Mădăraș, județul Harghita și astăzi face parte dintr-o colecție privată. Fluxul tehnologic al conservării și restaurării piesei cuprinde operații ca: desprăfuirea piesei; îndepărtarea murdăriei aderente de pe suprafața smălțuită; consolidarea smalțului; curățarea casetei interioare a cahlei; uscarea fragmentelor; lipirea fragmentelor; completarea părții lipsă; degroșarea completărilor; chituiră zonelor de îmbinare dintre canturi; refacerea decorului în relief; finisarea completărilor și a chituirilor; integrarea cromatică; peliculizarea de protecție; fiind prezentate metodele de lucru, materialele și substanțele folosite pentru fiecare operație.

Izvoade de creștături în lemn

Constantin Ţanea,
Muzeul Satului Vâlcean

Prezentarea unor lucrări practice reprezentând modele tradiționale de creștături în lemn.

Muzeul Satului Vâlcean-repere plastice

Lucian Marinescu
Muzeul Satului Vâlcean

Prezentarea unor lucrări de artă plastică ce surprind aspecte din Muzeul Satului Vâlcean.